

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilu Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30.—Din, za naročnike v inozemstvu 40.—Din letno. Posamezna številka po 1.—Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 para za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 75 para za nadaljnja izvršenja primeren popust. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Ekonomija našega stanovskega dela.

Da podrobno delo učiteljstva v korist naroda ni malo, o tem smo si na jasnem.

Koliko je učitelj in učiteljic, ki delujejo na tem ali onem polju pri narodno-prosvetnem delu: pri čitalnicah, v knjižnicah, pri telovadnih društvih itd., itd. Le statistika bi nam mogla podati jasno sliko o tem delu in o velikih količinah energije in časa, ki ga žrtvuje učiteljstvo za vse vrste narodnega prosvetovanja.

In kljub temu ne pride učiteljstvo do pravega upoštevanja z ozirom na to kulturno delo: ne pripozna se tega velikega dela ne učiteljstvu in ne šoli.

Korist tega dela izrabijo drugi, povzročijo jo izrabijo — bolje rečeno »zlorabijo« — politiške stranke in druge korporacije; to se pravi: mi delamo — za druge! Niti narodu ne hasne to delo, ker ga na drugi strani ubije strast, porojena iz politiškega sovraštva, ki da blagemu namenu sovražno lice, in učitelj ostane v očeh ljudstva osovražena oseba.

Slabo smo gospodarili s svojim delom: trčili smo s svojimi energijami! Skrajni čas je, da se organizujemo na lastnih nogah tudi v tem pogledu, da ekonomično izrabimo svoje sile. Osamosvojimo se na narodno-prosvetnem polju, začrtajmo si principe, po katerih hočemo enotno in skupno postopati, da ne bomo le orodje v rokah drugih, in da naše delo ne bo le sredstvo v dosegu strankarskih namenov, temveč ima odstranjeno od njih služiti le povzdigi kulture naroda.

A tudi v drugem oziru ni izraba našega dela ekonomična in t. j. pri samoizbrazi.

Koliko energije leži v tem oziru zapopane v naših društvih: koliko neizrabljenih dobrih idej in načrtov, ki so zahtevali obilico dragega časa: koliko energije, dobrih razprav in načrtov leži zapopanih v našem strokovnem časopisu — čisto zlati zakladi, ki bi jim z drugo obliko lahko dali trajno vrednost, v korist naroda — vse to je bilo le enkrat izrabljeno, potem pa pozabljeno, in zopet se znova pojavljajoče in zopet pozabljeno...

Vrvenje brez konca in kraja...

Slaba ekonomija naših delovnih sil in našega dela...

Koliko dobrih stanovskih in strokovnih razprav je čul le del učiteljstva, drugim so pa ostale tuje, potem pa so romale doma med prah ali v ogenj; naslednje stanovske generacije so pa sestavljale — zopet isto. Ali ni to očitna potrata naše energije in samoizbraze?

Spoznanje je prvi korak k poboljšanju!

Koliko dobrih razprav in idej je obležalo pokopanih v našem strokovnem časopisu! Ali bi se ne dale spraviti v več celot in bi jih podali poznejšim generacijam, da jih realizujejo, če jih nismo mogli realizovati sami.

V časopisu ostanejo pozabljene — ker le redko išče kdo v starih letnikih po njih — dokler jih kdo zopet ne prinese, kot »popolnoma nove«.

Dvoje smeri nai nam rodi spoznanje slabega gospodarstva z našim delom:

Osamosvojitve pri narodno-prosvetnem delu zahteva uveljavljanja šole kot širšega narodno-prosvetnega faktorja, in vršenje narodno-prosvetnega dela naj se izvaja le s pomočjo šole, potom šolske mladine in potem potom šoliodrasle mladine: ustanavljanje šolskih odrov in prirejanje predstav s to mladino v korist novih prosvetnih naprav; ustanavljanje pevskih zborov, šolskih orkestrov itd. s to mladino; navajanje šolske mladine k uporabljanju šolske knjižnice in pozneje šoliodrasle mladine k uporabljanju šolske ljudske knjižnice, ki jo je ustanoviti v to svrhu: prirejanje zanimivih poučnih ljudskih predavanj v šoli za šoliodraslo mladino in pozneje za starše itd., itd.

Ekonomično postopanje pri samoizbrazi zahteva: da se vse razprave in predavanja pri naših društvenih zborovanjih, ki imajo trajnejšo vrednost, zberejo v celote, in enako tudi vse važnejše razprave v naših strokovnih časopisih, in se jih izda v cenih priročnih brošurah kot posamezne zvezke naše stalne stanovske in strokovne knjižnice. V tej obliki bodo služile za samoizbrazo vsem in tudi našemu stanovskemu naraščanju, da ne bo trafil energije z že obdelanimi vprašanji ter ne bo stal neorjantiran k vprašanjem, ki smo jih že obširno obdelali in napram katerim smo zavzeli že jasno in vsestransko utemeljeno stališče.

Nova vprašanja bi bilo potreba pa vsestransko obdelati s pomočjo javnih anket, ki bi nudile vsemu stanovskemu krogu priliko sodelovanja; tako obdelana vprašanja bi tvorila pravo javno mnenje in stališče učiteljstva k posameznim vprašanjem in izdana v brošurah bi tvorila naš jasen — program. —k.

Ovire povoljnih učnih in vzgojnih uspehov v šoli.

(Poročal na okr. učiteljski konferenci v Ljubljani dne 24. junija 1922. Fran Skulj.)

Prav izdatne in uvaževanja vredne ovire pouku in vzgoji je prinesla poleg omenjenih, še mnoge druge vojna doba. Slaba in težavna prehrana ljudstva je zapustila težke posledice na telesnem razvoju mladine. Nisem zdravnik, toda smem trditi, da niso mogle matere, poleg morečih skrbi, raznih težav in nadlog ter poleg tega še pri pomanjkljivi in skoraj neužitni hrani roditi zdravih otrok. In ti otroci, ki so uživali pomanjkanje najprijetnejše hrane — mleka in kruha — se gotovo niso mogli razviti tako telesno, kakor tudi duševno, kakor sicer v dobri miru in blagostanju. Da so veliko trpeli zlasti oni organi, katerih se poslužuje duša, mi mora vsakdo pritruditi. Normalno razviti niso ti otroci, zato tudi ni mogoč normalen napredek v vzgoji in pouku. Te ovire more odstraniti le čas in dobri socialni odnosi ljudskih mas; zato je nujna potreba zboljšanje gospodarskega položaja v občeh in državi.

Osnovni šoli odrasla mladina je uživala v vojni dobi le malo pouka. Saj je vsem znano, kako se je pouk vršil. Mlajši učitelji so stali s puško na fronti, starejši v fronti doma. En učitelj po dva, celo po tri razrede pri minimum tedenskih ur, kaj naj doseže! Sestradan, v tugi in skrbeh, bednež med bednimi, kaj naj stori? Tako je bilo po mestih, tako po deželi. Mnogo so se prizadevale gg. učiteljice, toda težko je brez krepke moške roke zlasti na deželi. Mladina je bila izročena več ali manj ulici, saj tudi ni bilo drugače mogoče, ker je to zahtevalo življenjski obstoj družin. Ta mladina ni uživala vzgoje ne pravega pouka in to ona mladina, o kateri tožijo srednje šole, da je težko z njo kaj početi. — Očitek je padel radi te mladine ljudskemu šolstvu v

obraz. Pa ni bila to prava, niti premišljena beseda; ta greh je padel na učiteljstvo osnovnih šol ali iz lahkomisljene neorientacije razmer, ali pa zato, ker je osnovno šolstvo tisto jagnje, ki nosi pregrehe vsega sveta. — Pravično je in lepo, da se je te mladine usmilila srednja šola, ter jo sprejela, toda pozabiti se ne sme: Poleg didaktike, vzemite v roke tudi pedagogiko; oboje je tudi srednjim šolam zlasti sedaj aktualna potreba, da se reši človeštvu tudi ta del naraščaja. — Trud sicer, toda zato samo vzgojitelji tu.

Lupus in fabula. Pri naštevaju ovir ne smem pozabiti nesrečne stanovske bede. Do polovice šoloobiskujoče mladine biva v človeku nevrednih stanovanjih. Kako naj sirotek napreduje, ko nima, kam bi glavico nagnil, kaj li še kam bi sedel, se učil, ali kje bi spisal nalogo! Nikjer ni mirnega kotička, okrog njega ropot, jok, krik, vpitje, kreganje. Pomanjkanje zraka, svetlobe in gorkote gotovo ne more dobro vplivati na učečo se mladino. Poleg tega so taka stanovanja večinoma vlažna in samoobsebi umljivo okužena z raznovrstnimi bacili. Tu so stalna gnezda bolelosti mladine. Da so taka stanovanja pogostokrat ognjišča moralne propalosti, mi ni treba povdarjati. — Pri takih razmerah bo težko zaznamovati napredek v vzgoji in pouku kljub podsetoreni pridnosti vzgojiteljev. Tu velja samo eno geslo: »Rešite socialno vprašanje stanovanj malega in srednjega stanu!«

Umevno je samoobsebi, da je bila od prevrata do sedaj stalna ovira zlasti pouku, pomanjkanje in draginja, samoučil občeh. Stare učne knjige so do malega nerabne, novih ni dobila mladina še v roke. Mnogo je trpel pouk ravno radi tega na srednji in višji stopnji osnovnih šol. Uvedba zvezkov za posamezne kategorije potrebuje smotrenega didaktično metodičnega načrta. — Vojna furija je uničila po mnogih krajih šolske knjižnice in učila. V sedanjih časih je nabava tega zelo otežočena in vendar zavisi mnogo napredka v pouku in vzgoji od učil in šolskih knjižnic. Pozabiti ne smem, da ovira uspešen pouk zlasti pomanjkljiva oskrba samoučil pri revni deci. V tem slučaju bodo mogli lokalni faktorji po potrebi primerno globoko seči v občinsko blagajno. Tu ne pomagajo nikakoli izgovori. V tem oziru prednačijo ljubljanski vse one kmetske občine vsaj za sto let naprej, ki dajejo svoji šolski mladini popolnoma ves šolski material brezplačno.

Nerazdeljen dopoldanski pouk je velika in važna pridobitev zlasti na didaktičnem, zdravstvenem, ter socialnem polju. Pregovor: Rana ura, zlata ura, je vsikdar uvaževanja vreden. Le obznavati moram, da niso vsi razredi deležni te dobrote. Ljubljansko šolstvo trpi na pomanjkanju šolskih poslopij. V tem primeru prekaša našo prestolico mnogo gorskih občin. Dolga leta ni bilo v tej zadevi pravega umevanja pri merodajnih krogih. Zalostno je dejstvo, da se tlači kar pet šol v enem poslopiju, ki ni zidano za šolo. — V teh lokalih bi niti privatna stanovanja ne nudila bog zna kakih ugodnosti. — Tudi na drugih šolah ni vse v redu. Vsled prevelikega števila otrok mora mnogo razredov pohajati menjajoč k popoldanskemu pouku. V napredku je to vsekakor velika ovira in nedostatek. Ljubljana potrebuje danes najmanj še tri poslopja za ljudsko šolstvo in eno ali dve za meščansko šolstvo, če hočemo poslopja namenjena vzgoji in pouku in deloma odpomoči sedanjim nedostatom.

LISTEK.

† Franc Zopf

6. julija t. l. smo pokozili k večnemu počitku upokojenega nadučitelja g. Franca Zopfa. Roj. je bil 24. januarja 1865. v Šmarju pri Jelšah, maturiral v Mariboru l. 1884. Služboval je od 1884—1897 na okoliški šoli v Ptujju, kjer si je tudi izbral l. 1894. tovarišico M. Micheličevjo za družico v življenju. V jeseni 1897. je postal vodja na novo otvorenih dvorazrednici v Pristavi in tu je neumorno deloval do upokojitve 1921.

Bil je pravi učitelj v vsakem oziru. Ljubil je naš stan iskreno. Med tovariši se je počutil najbolje. Šola mu je bila vse. Z učenci je bil ljubezljiv; vestno se je pripravljaval na vsako učno uro. Še potem, ko je že imel praksę dovolj. Kako so pa tudi znali njegovi učenci! Pred vojno je razdelil vsako leto 14 letnim učencem mnogo sadnih dreves.

Bil je iskren domoljub. Kako se je veselil prevrata, kako navduševal mladi-

dino! — Imel pa je zato tudi mnogo težav in bridkosti. Pristava je kraj, kjer se je ljudstvo zastrupilo po zloglasnem »Štajercu«. Tov. Zopf je mnogo pretrpel radi tega. Tožili so ga viš. šol. oblasti, da ne poučuje dovolj nemščine, najraje bi bili imeli, da bi bil vsaj na višji stopnji nemški učni jezik. Po mojem mnenju se je samo tov. Zopfu zahvaliti, da ni dobila Pristava sploh nemške šole. Po prevratu je bilo ljudstvo zopet na novo ogorčeno, ker se ni več poučevalo blažene nemščine, pač je tov. Zopf navduševal za ujednitvenje itd.

Prva leta je bila na tej šoli služba posebnoma naporna. Vsolani so bili otroci iz št. emskega š. okoliša. Ker pa so bile takrat pri Sv. Emi zelo slabe šol. razmere, so bili v Pristavo došli otroci pravi revčki. Skoro 14 letni že, še niso znali čitati. Z vsó vnemo sta se doprijela dela in orala to ledino pok. tovariš in njegova soproga. Ga. Zopfova mi je včasih pravila, kakš velikani so bili v 1. razredu. Potne kaplje so se 14 letnim in tudi že več stariim, prikazale na četu, ko so sestavljali črke. Na višji stopnji, kjer je poučeval po-

koini ni bilo nič bolje. Vsled napora se mu je pojavila zahrbitna bolezen v sapniku, ki ga je mučila dolgo vrsto let. Vsak prepih, vsaka vremenska izprememba, mu je povzročila težkoče. Leta 1903. je bila šola razširjena v trirazrednico. Delo je postalo lažje, a bolezen ga ni zapustila. Razna razburjenja med vojno so mu slabela srce in živce tako, da je začel misliti na pokoj. Ali, ko smo dobili našo ljubo Jugoslavijo, se je navdušeno z novo vnebno opril tako prijetno novega dela — samo žal, moči so pešale. Neštetočkrat je vzdihoval: »Ne gre več. Jaz na bi sedaj še tako rad delal.«

Upokojen je bil oktobra lanskega leta. Preselil se je v Spodnjo Hudnjo pri Četju, kjer je imel lično hišico, a kruta bolezen se je razvijala tihlo dalje in 4. julija je podlegel. Zapustil je svojo zvesto soprodnico, s katero sta v najlepši harmoniji delovala toliko let in mu ni bilo dano, da bi bil z njo užival vsaj še nekaj let mir in pokoj.

Bodi mu lahka jugoslovanska zemlja, ki jo je tako iskreno ljubil!

M. Gorican.